

kulttuuri

Runotytöstä ruhtinattareksi

Mikko Nortela

”Laulajat ovat keskinkertaisia, mutta hyvin harjoitettuja.” Tämä Pjotr Tšaikovskin Jevgeni Oneginin esitysohjeeksi kirjama toive ei toteudu Joensuun produktion kummassakaan miehityksessä.

Tšaikovskin tarttuminen Aleksandr Puškinin runoromaaniin tuntui aikanaan hyvin rohkealta, mutta meille Onegin lienee tutumpi oopperana kuin kirjana.

Tämänkertaisessa toteutuksessa taas oli lavastuksellisia ja ohjauksellisia ajatuksia, joihin osa yleisöstä saattaa suhtautua melko kriittisesti.

Hälyä saattaa herättää myös kuoron jättäminen pois. Tästä liikkuu kulisseissa melkoisen ristiriitaisia selityksiä, joista ulkopuolisen on vaikea päästä puolueettomaan tulkintaan.

Valitettavasti selitysten kieli tuntuu välillä saavuttaneen sellaisia sävyjä, ettei asianomaisilla ole sen parempia edellytyksiä totuuden löytämiseen. Ensikerätäinen ei välttämättä jää kuoroa kaipaamaan.

Musiikillisesti merkittävin kohta on alun maalaiskuoro, ja kieltämättä kokonaisuus tarvitsisi sen melodiikkaa. Kahdessa juhlokohtauksessakin väkeä voisi olla enemmän. Kuoro oli nyt vain pakko jättää esityksestä pois, eikä siitä johtuvia leik-

melko kiihkeä.

Hälyä saattaa herättää myös kuoron jättäminen pois. Tästä liikkuu kulisissa melkoisen ristiriitaisia selityksiä, joista ulkopuolisen on vaikea päästä puolueettomaan tulkintaan.

Valitettavasti selitysten kieli tuntuu välillä saavuttaneen sellaisia sävyjä, ettei asianomaisilla ole sen parempia edellytyksiä totuuden löytämiseen. Ensiker-talainen ei välttämättä jää kuoroa kaipaamaan.

Musiikillisesti merkittävin kohta on alun maalaiskuoro, ja kieltämättä kokonaisuus tarvitsi sen melodiikkaa. Kahdes-sa juhlakohtauksessakin väkeä voisi olla enemmän. Kuoro oli nyt vain pakko jättää esityksestä pois, eikä siitä johtuvia leikkauksia juuri tätä tyylikkäämmän voisi hoitaa.

Kuoron puuttuminen ei siis ole mikään syy jättää muuten hyvää esitystä kokematta. Ohjaaja Neeme Kuningas on päin vastoin osin kuoron puuttumisen vuoksi päätenyt mielenkiintoi-siin ratkaisuihin, kuten esittä-mään viimeisen näytöksen tanssiaisten sijaan Oneginin menneisyytensä haamujen ympäröimänä.

Lavasteet muodostuvat lähinnä läpikuultavista levyistä, joita hyödynnetään tehokkaasti juuri muistojen ja mielikuvien esittämisessä.

Kuninkaan ohjaus on kauttaaltaan elävää ja raikasta, ja hänen käsissään varsinkin Tatjanan rooli nousee eräänlaiseksi käännteiseksi Anna Kareninan hahmoksi.

Lavasteissa käytetään myös tietokoneen kautta vaaleille taustoille heijastettuja melko abstrakteja maisemia, joiden väri-tys hallitsee ehkä turhankin vahvasti myös valaistusta. Perinteisen puvustuksen laatinut Eldor Renter joutuu osittain saman ilmiön uhriksi. Muuten lavastaja Marge Martinin symbolistinen tyyli soveltuu ohjaajan ratkaisuihin hyvin, ja on vähintään perusteltu Carelia-salin melko vaikeissa tiloissa.

Jevgeni Oneginin pukuloistoa.

Lupaavat miehitykset

Tšaikovski kirjoitti teoksensa konservatorion laulajille, ja nuoria lupauksia lavalla nähtiin nytkin. Ensi-illan Tatjanana sopraano Julia Semjonova oli äänellisesti kypsä ja kaikissa rekistereissään miellyttävä laulaja, jonka pianissimot olivat jopa harvinaisen kauniita.

Oneginina kuultiin baritoni Juha Koskelaa, jonka luonteva ja vahva ääni kesti jopa viimeisessä aariassa hyvin. Lenskinä taas oli tenori Andres Köster, jonka kaksintaisteluhaaste oli hyvinkin vakuuttava. Hänen suuri ja vaikea aariansa oli ehkä turhan väkevä tekstiin ja runoilijan roolihaamoon nähden, mutta laulajana hänkin oli hyvin lupaava.

Olgan osassa oli esiintymisel-tään kujeileva Annaliisa Pillak, jonka alto on kauttaaltaan hallittu ja alarekisterissäkin miellyttävä. Sisarusten äiti, Tiina

Penttinen on hänkin ääneltään tumma ja varma esiintyjä.

Lastenhoitaja Filipjevna taas kuultiin Merle Silmatoa, jonka maanläheinen ote ja elävä ääni sopivat rooliin hyvin. Ruhtinas Greminin suuren bassoarian puolestaan esitti myös Don Giovannissa mukana ollut Kri-tjan Möisnik, jonka metallinen ja muhkea ääni vakuuttaa edelleen.

Zaretskina ollut basso Mikko Järviluoto joutuu tyytymään melko harvoin kohtauksiin, vaikka siihen liitettiin vielä lyhennysten vuoksi kovin pieneksi jäänyt kapteenin suoritus. Siitä huolimatta hän pystyi hyvään osaan hienoisesta yläalueen ohuudesta huolimatta.

Jussi Hirvonen puolestaan oli juuri sopivan kömpelö Triquetin koomisessa hahmossa. Hannu Koivula on ilmiselvästi panostanut orkesterin ja laulajien balanssiin, joka toimiikin yllättävän hyvin. Jonkin verran se tosin rajoittaa matalien jousien sointia, mutta muuten orkesteri soi varsin kiitettävästi ja erityi-

sesti haastava rytmikka oli luontevaa.

Myös laulajien keskinäinen sointi ja ensemble-työskentely toimivat hyvin, jopa alun kvar-tetissa.

Kenraaliharjoitusten tunnelmaa

Aikataulusyistä jouduin kuuntelemaan oopperan toisen miehityksen jo tiistaina kenraaliharjoituksissa, joten laulajat eivät keskittyneet ehkä aivan yhtä vahvasti kuin tulevissa esityksissä. Silti täytyy tunnustaa, että saatoin pitää heistä ehkä vielä enemmän kuin ensi-illan laulajista. Syynä on kuitenkin vain äänenmuodostuksen mukaan tehty osajako, ja omaa korvaani toisen miehityksen hieman hillitympi vibrato sattuu miellyttämään enemmän.

Tatjanana on tässä versiossa Jutta Holmberg, jota täytyy kiittää erityisesti rytmien käsittelystä ja soivasta alarekisteristä. Oneginina taas esiintyi Rene

Soom, jonka kantava ja linjakas ääni taipui hieman yllättäen myös viimeisen näytöksen vaatimuksiin.

Lenskin osan tässä miehityksessä saanut Pekka Kuivalainen oli haasteessaan harvinaisen lupaava, mutta suuressa aariassaan hän herpaantui ehkä juuri harjoitustilanteen vuoksi.

Olgana on toisessa miehityksessä ensi-illan äiti, eli Tiina Penttinen, jonka tummalle äänelle nuoren tytön osa sopii ehkä vieläkin paremmin. Toisen miehityksen äiti Larina taas on Merle Silmato, jonka ääni ja tulkinta soveltuvat osaan mainiosti. Filipjevna on Tampereel-lakin saman roolin tehnyt Minna-Sisko Mutanen, joka on tällä kertaa ehkä esiintymiseltään hieman siloinen mutta laulajana toki vahva.

Marko Nykänen puolestaan esiintyi Joensuussa ruhtinas Gremininä jo toista kertaa vuoden sisällä. Viimeksi kyseessä oli Savonlinnan oopperakuoron nuorten laulajien konserttivierai-

lu, ja jo silloin hän esiintyi lupaavasti.

Tällä kertaa Nykänen pystyi keskittymään vain suureen aariansa. Tulkinta ja linjakkuus ovat jo hyvinkin hallussa, joten muutamassa vuodessa löytyvä äänellinen massa saattavat tehdä Nykäsestä jopa seuraavan suuren suomalaisen basson.

Pjotr Tšaikovski: Jevgeni Onegin Libretto Pjotr Tšaikovski ja Konstantin Šilovski Puškinin romaanin pohjalta Carelia-sali 6.11. Jevgeni Onegin, Juha Koskela / Rene Soom; Tatjana, Julia Semjonova / Jutta Holmberg; Vladimir Lenski, Andres Köster / Pekka Kuivalainen; Ruhtinas Gremin, Kristjan Möisnik / Marko Nykänen; Larina, Tiina Penttinen / Merle Silmato; Olga, Annaliisa Pillak / Tiina Penttinen; Filipjevna; Merle Silmato / Minna-Sisko Mutanen; Zaretski, Mikko Järviluoto ja Triquet, Jussi Hirvonen, ohjaus Neeme Kuningas, lavastus Marge Matrin ja puvut Eldor Renter Joensuun kaupunginorkesteri, kapellimestarina Hannu Koivula

●●●●●●●●●● **Ooppera**